

LÓPEZ GÓMEZ, José Manuel. *La etapa burgalesa del doctor Francisco Díaz (1559-1565)*. Burgos: Real Academia Burgense de Historia y Bellas Artes-Instituto Fernán González, 2022. 260 p. ISBN: 9788409421558

Amb la instauració del llinatge dels Àustria i el Renaixement, la península Ibèrica va viure uns anys d'esplendor i de poder polític. Aquesta va ser la base de l'aparició d'una cultura que brillaria en diversos camps: la literatura, l'arquitectura, pintura, etc. La medicina no en va quedar al marge i en donà testimoni a través de diverses figures: Francisco Vallés, Fernando de Vega, Cristóbal de Vega, Cristóbal Acosta i, per damunt de tots, el metge i cirurgià Francisco Díaz, que ha estat objecte d'estudi en el present llibre. Les obres clàssiques d'Hernández Morejón i Anastasio Chinchilla ja ens parlen d'aquest grup de metges. Però en aquest treball de José Manuel López Gómez es fa un estudi més detallat de la trajectòria vital de Francisco Díaz, i molt especialment dels seus anys de permanència a Burgos, que no eren prou coneguts. Francisco Díaz no solament es va llicenciar i doctorar en medicina el 1555 a Alcalá de Henares, ciutat on havia nascut, sinó que també es va formar en cirurgia.

El llibre s'inicia amb una magnífica "Noticia prologal" que signa Juan Riera Palmero, membre de la Real Academia de Medicina de Valladolid.

Després d'una introducció, es dediquen tres capítols a exposar la biografia de Francisco Díaz, d'acord amb les últimes investigacions que s'hi han referit. Seguidament s'entra a estudiar l'etapa burgalesa de Díaz, entre els anys 1559 i 1565. En la seva activitat durant aquests set anys de residència a Burgos, destaca la lluita contra la pesta declarada durant el bienni 1564-1565. L'autor del llibre aprofita l'estada a Burgos de Francisco Díaz per oferir-nos una al·legació i exposar-nos la situació sanitària de la ciutat en aquell moment, quan comptava uns 20.000 habitants. A la pàgina 124 presenta una llista de disset metges que exercien aleshores a la capital de Castella, amb una succinta notícia biogràfica de cadascun. Més endavant, a la pàgina 148, presenta els noms de dotze cirurgians, amb detalls familiars i professionals extrets d'una pacient d'investigació en diversos arxius. Ho completa amb la relació de trenta-un barbers-cirurgians (p. 157) i quinze apotecaris (p. 177). Amb el que estem dient, el

lector podrà valorar l'esforç i la capacitat de l'autor per recuperar un període de la sanitat històrica de Burgos.

Així mateix, exposa, tot i que ja és conegut, que cal recordar que Francisco Díaz també excel·lí com a poeta i bibliòfil, fins al punt que merescué elogis de Cervantes i Lope de Vega. És clara, com a metge-cirurgià, la seva important aportació a la urologia. Va ser ell qui va fer la descripció, per primera vegada, de la uretrotomia interna, al mateix temps que va dissenyar nous instruments quirúrgics.

El llibre finalitza amb una relació de fonts documentals, on es mencionen cinc arxius, fonts impreses i una bibliografia molt completa.

L'autor, nascut a la Ciutat Comtal el 1957 i doctor en medicina per la Universitat de Barcelona, va ser professor ajudant d'Història de la Medicina, fins que es traslladà a Mèrida el 1985, on exercí com a metge de primària; a partir del 1990 continuà aquesta funció a Burgos, fins a la seva jubilació, el 2020. És un autor prolífic, que ha publicat trenta llibres i més de dos-cents treballs d'història, medicina i farmàcia. Des de fa molts anys és cronista de Fuentecén, poble al sud de la província de Burgos, on té les seves arrels familiars paternes. Aquesta activitat paral·lela a l'exercici de la professió mèdica, el 1996 el du a ser membre numerari de l'Academia Burgense de Historia y Bellas Artes-Institución Fernán González, primer com a numerari i després com a president. Actualment és fill adoptiu de la província de Burgos i cronista oficial de la ciutat del mateix nom, des de l'any passat.

La seva activitat acadèmica ha tingut projecció en diversos llocs de l'Estat, àdhuc a la Reial Acadèmia Nacional de Farmàcia. En tot moment José Manuel López Gómez ha mantingut una estreta relació amb la seva Barcelona nadiua i també amb Catalunya, i ha estat sempre un investigador de la història de la medicina catalana, sovint a través de personatges catalans amb activitat en terres castellanes. Guardonat amb el Premi Lluís Sayé de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, el 1998 ingressa en aquesta institució com a acadèmic corresponent. Durant molts anys ha participat en els congressos d'història de la medicina catalana i ha col·laborat amb la revista *Gimbernat* des de la seva aparició; actualment forma part del consell assessor. José Manuel López Gómez ens demostra amb aquest llibre, una vegada més, la seva mestria i passió per la història de la medicina. La seva activitat segueix imparabile i aquesta nova obra n'és una bona mostra.

Josep M. Calbet i Camarasa